

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopoziroiste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

143

СЕЗОНА

ПОЗОРИШТЕ ДОМАЋИН КЊИЖЕВНИЦИМА, ГЛУМЦИМА, ИГРАЧИМА, СЛИКАРИМА...

На почетку нове сезоне

Своју 143. сезону Народно позориште почело је већ 13. септембра. Док се Сцена „Раша Плаовић“ спрема да Дан позоришта дочека реновирана и умивена, а у све три уметничке дирекције се, као и у техничкој и осталим пратећим службама припремају нове поставке, септембар је био испуњен догађајима.

Част да отвори сезону имао је култни балет „Ко то тамо пева“, који је, као две вечери касније и прва драмска представа, „Баханткиње“, игран у оквиру значајне културне манифестације која се тих дана одржавала у нашем граду, 77. светског конгреса ПЕН-а. Гости Националног театра су били угледни књижевници из целог света, а нашу кућу су посетили и вели-

Балет *Ко то тамо пева* отворио 143. сезону

ки британски глумац, сер Дерек Џејкоби, и познати европски уметник, гост БИТЕФ-а, Јожеф Нађ. Опера је сезону отворила Вердијевим „Балом под маскама“, а Музеј Народног позоришта изложбом слика Предрага Пеђе Ђаковића „Позоришне илузије“. Народно позориште било је и домаћин театру Фолксбине из Берлина и њиховој представи „У Москву! У Москву!“ играној у оквиру 45. БИТЕФ-а, а сутра увече, 25. септембра, Филхармонија младих „Борислав Пашћан“ ће на Великој сцени одржати још један у низу својих увек добро посећених концерата, овог пута под насловом „Недосањани сан“.

О ономе што нас чека у октобру, као и у даљем току сезоне 2011/12, читајте на следећим странама.

Р. П. Н.

После учешћа
на реномираном
међународном
Фестивалу
Град-театар Будва

**КАЊОШ
МАЦЕДОНОВИЋ**

у Народно позоришту

Аутор и редитељ
ВИДА ОГЊЕНОВИЋ

Премијера
22. октобра 2011.

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

Издаје
НОВОСТИ

ПОПУСТ
ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ

20%

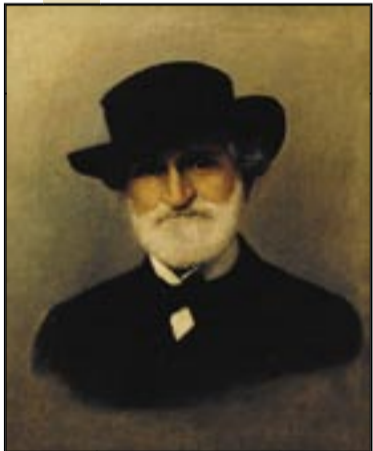
ГЛЕДАЋЕТЕ У 143. СЕЗОНИ

ДРАМА

Велика сцена:

- „Кањош Мацедоновић“, аутора и редитеља Виде Огњеновић
- Педро Калдерон де ла Барка „Живот је сан“, редитељ Слободан Унковски
- Ж. Б. П. Молијер „Мизантроп“, редитељ Егон Савин
- Сцена „Раша Плаовић“:
- Ф. М. Достојевски „Зли дуси“, драматизација и режија Тање Мандић Ригонат
- А. Ками „Неспоразум“, редитељ Вељко Мићуновић
- О. Вајлд „Важно је звати се Ернест“, редитељ Никола Завишић
- Тенеси Вилијамс „Стаклена менаџерија“, редитељ Радослав Миленковић
- Душан Ковачевић „Реинкарнација“
- Шекспир „Хенри VI“ – Први део, редитељ Никита Миливојевић, (копродукција са једним познатим лондонским театром и Фондом „Лазо Костић“), премијере у Лондону и у Народном позоришту
- Бранислав Нушић „Народни посланик“, копродукција са Народним позориштем из Лесковца, редитељ Михаило Вукобратовић

ОПЕРА

Велика сцена:

- Ђузепе Верди „Дон Карлос“, премијерна обнова, режију Младена Сабљића обнавља Ивана Драгутиновић Маричић
- Жорж Бизе „Кармен“ у режији Небојше Брадића
- Ђоакино Росини „Пепељуга“, премијерна обнова, редитељ Јагош Марковић

БАЛЕТ

Велика сцена:

- „Александар“, у кореографији Роналда Савковића
- „Циркузанти“, према делу Жака Превера, у кореографији Ролана Петија
- Сцена „Раша Плаовић“:
- „Чаробна фрула“, (радни наслов), према адаптираном либрету, на музику В. А. Моцарта и других аутора, у кореографији Александра Илића

ИНТЕРВЈУ | ВИДА ОГЊЕНОВИЋ

У сусрет премијери

Будвански трговац, јунак и антијунак, више мудар и вешт него храбар, више опсенар и авантуриста него заиста добар и честит – Кањош Мацедоновић – после паузе од 22 године, поново је, под редитељском палицом Виде Огњеновић, „ушетао“ међу зидине Старог града у Будви, да би се на почетку ове сезоне представио и београдској публици, као прва премијера на Великој сцени. Ново читање драме, са Игором Ђорђевићем у насловној улози, креирано је у копродукцији фестивала Град театар Будва и Народног позоришта у Београду. За

разлику од прве поставке из 1989. године, која је следила традиционални, митски нанос о Кањошу (у тумачењу Жарка Лаушевића) који је победио не толико храброшћу и јунаштвом, колико мудрошћу, овога пута госпођа Огњеновић је радњу изместила у период између два светска рата. Дакле, уместо оновременог идиличног паштровићког друштвеног пејзажа, она је створила оштру, веома горку и црну причу о томе како је мала средина, која услед сво-

ја за нову поставку „Кањоша“ јесте глумац Игор Ђорђевић, тај вулкански даровити млади првак кога улоге с разлогом просто јуре. Зато сам пожурила да уграбим прилику. Непогрешив избор, зар није? Одавно мислим да се није десило да се један глумац и улога тако добро креативно препознају.

Иако су друштвени контекст и околности, у односу на време када сте први пут постављали на сцену ову предста-

ву, драстично промењени, „Кањош“ и данас успешно провоцира и интригира позоришног гледаоца?

Сад, када је представа пред гледаоцем, више нема потребе да објашњавам шта смо мислили и хтели да кажемо. Ако то не може да се види из представе, шта вреди да се чита из овог интервјуа!? У њој су, и то у три димензије, све оне провокативне и интригантне нијансе које су нас и понукале

да је радимо. Гледалац је сам себи најбољи водич кроз њу и није му потребно неко нарочито упутство за употребу.

Многи се још увек сећају оне сјајне представе са изванредном глумачком екипом коју су предводили Жарко Лаушевић, Петар Божовић, Раде Марковић, Ирфан Менсур, Петра Краљ... Међутим, и нова подела је веома моћна. Није ли то још један показатељ да ови наши простори представљају непресушан извор глумачких талената?

Јесте, и то је показатељ да је мало комада у драмској литератури који се у нашем богатом и разноврсном глумишту не могу одлично поделити. Узмите само поделу ове представе. Какав је то изванредан тим! Нађите ми драмски текст, класични или савремени, било којег жанра, стила и врсте, а да га овај изванредни ансамбл не би просто усвијао својом игром. Стварно, тешко бисте га нашли.

Уз Виду

Огњеновић у ауторском тиму су и драматург Божо Копривица, сценограф Миодраг Табачки, костимограф Љиљана Драговић, композитор Зоран Ерић, о сценском говору је бринуо Радослав Клежјевић а о сценском покрету Саша Крга. У насловној улози

је Игор Ђорђевић, а у осталим ролама Бранислав Лечић (Фурлан), Предраг Ејдус (Дужд), Бранко Јеринић (Стијепо), Марко Баћовић (Даскале), Таназије Узуповић (Отац Герасим), Стела Ђетковић (Катна), Зорана Бећић (Ивка), Сена Ђоровић (Видосава), Јелена Хелић (Ђована Грација Фоскари), Биљана Ђуровић (Сињора де Долчи), Марта Ђеранић (Сињорина де Долчи), Александар Ђурица (Никодим), Бранко Видковић (Лука), Зоран Ђосић (Митар), Радослав Миљанић (Голуб), Небојша Кундачина (Крсто), Синиша Убовић (Родо), Хаџи Ненад Маричић (Отац Филмон), Андреја Маричић (Друшко ди Катро) Павле Јеринић (Вукац), Мишо Обрадовић (Стеван), Мило Лекић (Николо Диедо), Стеван Пиале (Ректор Андреа Ди Молина).

је племенске затворености преувеличава сопствену важност и значај, у суштини дволучна и опака... Буран аплауз и овације препуног гледалишта у амбијенту Старог града, на тераси између цркава, како на премијери 8. јула, тако и на четири репризна извођења, довољна су потврда да се родила веома успешна представа која ће свакако бити један од главних адута драмског репертоара Националног театра у 143. сезони. Премијера је заказана за 22. октобар на Великој сцени.

„Кањошу“ сте се вратили после више од две деценије и поставили га поново тамо где је и првоизведен 1989. године. У чему сте овога пута пронашли редитељску инспирацију...

Била сам сигурна да та драма, која је тако добро прошла на праизведби, треба да доживи ново, другачије извођење. Можда је то требало и раније да се деси, јер књижевни живот драмског дела изван сцене је доста скучен. Но, у суштини, права инспираци-

■ Микојан Безбрадица ■

ТРИ ПИТАЊА ЗА УПРАВНИКА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Узбудљива сезона

Времена су тешка, новац би, и да га има више у култури, ваљало рационално трошити. О томе посебно бринемо, јер без здраве финансијске подлоге, која је важна за добру атмосферу у раду, нема услова да се озбиљно бавимо представама, а нарочито премијерама.

У прошлој сезони, Народно позориште било је убедљиво најпопуларнији театар у Србији са више од 160000 гледалаца. Поред тога, 142. сезона остаће упамћена и по томе што је у оквиру ње настављена је фазна реконструкција позоришта...

Можемо бити задовољни постигнутим резултатима. Оиграли смо укупно 409 представа, а имали смо и бројна успешна гостовања у земљи и иностранству. Као конкретан допринос децентрализацији културе, Народно позориште је на обе сцене угостило већи број ансамбала из Србије. Током јуна, као и прошле године, поново смо реализовали програм презентације дипломских представа студената глумачких академија у Србији. По први пут, објавили смо и штампани репертоар Опере и Балета за целу сезону, који се могао пронаћи на инфо-пултовима Аеродрома „Никола Тесла“ и значајних београдских хотела, а уз помоћ Туристичког савеза Београда, презентован је и у Лондону као део културне понуде Београда. У оквиру фазне реконструкције завршена је хидроизолација крова, замењено је 36 кровних прозора, реновиран већи део гардероба, постављен видео-надзор у целој згради, реновиран систем вентилације, постављен уређај који олакшава праћење представа особама са оштећеним видом и слухом, обезбеђен репертоар на Брајевом писму... По пројекту архитектке Милана Палишашког реновиран је простор у сутерену зграде за потребе Музеја Народног позоришта. Укупан број посетилаца нашег Музеја, од оснивања, 22.

новембра, до краја сезоне, био је око 16000.

Какви су планови за наредни период?

Са становишта радова на фазној реконструкцији Театра, централна инвестиција ове сезоне свакако ће бити адаптација Сцене „Раша Плаовић“. Све то не бисмо могли да урадимо без озбиљне подршке Министарства културе, али и угледног архитекте Слободана Дрињаковића и његовог младог колеге Николе Ценића, те Саобраћајног института ЦИП, који нас донаторски подржавају у свему што радимо. Такође, подржавају нас и многи племенити људи, који у овим економски тешким временима имају осећаја за националну културу. Завршетак адаптације овог простора, који ће имати 289 веома удобних места, планирамо за Дан позоришта, 22. новембар, када ћемо извести премијеру драме „Зли дуси“. И са становишта душе позоришта, репертоара, верујем да ћемо остварити извештајан помак. Ослонићемо се на врхунске и проверене ауторе, водећи рачуна, као најпосећенији театар у земљи, о публици и реномеу који Национални театар има у окружењу, а и шире. Аутори попут Виде Огњеновић и Душана Ковачевића, као и Шекспира, Достојевског, Молијера, Калдерона, Кампија, Вајлда, Вилијамса, Моцарта, Вердија, Бизеа, Росинија, редитељи као што су Слободан Унковски, Егон Савин, Небојша Брадић, кореографи реномеа Роналда Савковића и других гостију из иностранства, као и наши врхунски уметници из Куће, обећавају пуно узбудљивих и катарзичних тренутака на нашим сценама. Међународна сарадња, која је већ годинама на завидном нивоу, биће унапређена

(у току су преговори о копродукцијама и важним гостовањима), јер смо се, поучени претходним многобројним искуствима, уверили да је то важан сегмент уметничког напретка. Наша Кућа ће промишљено пружити шансу и младим уметницима, о чему сведоче објављени репертоар и наша већ прокламована жеља да неспорно квалитетне ансамбле подмладимо, а кроз бројне и разноврсне активности везане за Музеј Народног позоришта наставићемо да афирмишемо историју театра, јер је то једна од најзначајнијих духовних вертикала нашег народа.

За све то биће неопходна и јака финансијска подршка. Национални театар је у овом тренутку, као што сте недавно рекли, „економски стабилна Кућа“...

Висок уметнички ниво, који је императив Народног позоришту, може се остварити само озбиљном организацијом посла и стабилном економском ситуацијом. И овом приликом понављамо да смо веома захвални на подршци које Националном театру пружају наши оснивачи и финансијери – Министарство културе Републике Србије и Влада Републике Србије, што је важан стимуланс менаџменту и свим запосленима који су спремни да раде. Сва три уметничка сектора конципирала су своје репертоаре са жељом да највећи број успелних уметника буде из Народног позоришта, јер наша Кућа има три сјајна ансамбла. Жеља нам је да публика из Београда, Србије, али и иностранства, које је на нашу срећу све више, ужива у нашим представама и да у њима види наше најзначајније уметнике.

■ Микојан Безбрадица ■

ОКТОБАР 2011.

• ПРВА ПОСТАВКА
аутор Зорица Јанковић
• ПОЗОРИШНЕ ИЛУЗИЈЕ
изложба слика Предрага Пеђе Ђаковића

ПРОМОЦИЈЕ

04. 10 | 18.00 Боро Мајданац ПОЗОРИШТЕ У ОКУПИРАНОЈ СРБИЈИ, издавачи КИЗ „Алтера“ и Удружење драмских уметника Србије

СЕЋАЊЕ

06. 10 | 18.00 БОРИСЛАВ ГРИГОРОВИЋ, редитељ

ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ

12. 10 | 18.30 ПОЗОРИШНИ ПЛАКАТ ФЕРЕНЦА БАРЕТА, изложба Позоришног музеја Војводине, аутор Љиљана Динић

СУСРЕТИ

18. 10 | 18.00 ВИДА ОГЊЕНОВИЋ, књижевница и редитељка

ЈУБИЛЕЈИ

20. 10 | 18.00 ЈЕЛЕНА ВЛАХОВИЋ, 25 година уметничког рада

КОНЦЕРТ

30. 10 | 18.00 ВЕЧЕ ОБОЕ – Марија Лазић, обоа и Рада Пећанац, клавир

ОТВОРЕНА ВРАТА

15. и 29. 10 | 11.00 и 13.00 часова
Музеј Народног позоришта у Београду. Тел: 328 44 73

СЕЗОНА 2011/12. У МУЗЕЈУ

Изложбе:

- „Позоришне илузије“, изложба слика Предрага Пеђе Ђаковића, отварање 13. септембра 2011. године, приређивач изложбе: Зорица Јанковић
- „Позоришни плакат Ференца Барета“, изложба Позоришног музеја Војводине, аутор Љиљана Динић, отварање 12. октобра
- „Стеван Сремац“, у сарадњи са Народним музејем у Нишу, отварање 22. новембра
- „Позорје Лазе Костића“, поводом 170 година од његовог рођења, Позоришни музеј Војводине, аутор Зоран Максимовић, отварање 22. децембра
- Изложба уметничких слика драмског уметника Бранислава-Циге Јеринића, отварање 15. фебруара 2012.
- Изложба у оквиру манифестације „Ноћ музеја“, мај 2012.
- Изложба представе „Хенри VI“ са премијере у Лондону, јун 2012. године, аутори Владимир Марковић и Зорица Јанковић

Гостовања:

- Изложба „Савремена костимографија на сцени Народног позоришта у Београду“, у оквиру фестивала „Дани Зорана Радмиловића“ у Зајечару, 14. октобар 2011, аутори: Олга Мрђеновић и Зорица Јанковић
- Изложба „Великани Народног позоришта на поштанским маркама“ (у сарадњи са ПТТ музејем), у оквиру Позоришног фестивала „Театар у једном дејству“ у Младеновцу, октобар 2011, приређивач Зорица Јанковић
- Изложба „Народно позориште у Београду“, Нови театар у Будимпешти, децембар 2011, аутор Зорица Јанковић
- Изложба „Великани Народног позоришта на поштанским маркама“ (у сарадњи са ПТТ музејем), у оквиру фестивала „Глумачке свечаности Миливоја Живановића“ у Пожаревцу, април 2012, приређивач Зорица Јанковић

Тематски циклуси:

Сусрети, Јубилеји, Сећања, Промоције, Концерти, Школски час, Дан отворених врата

ОСЛОБОЂЕНА РЕЧ

Са балкона Народног позоришта, у четвртак 15. септембра, отворен је највећи књижевни фестивал икад организован у Србији – „Free the word“ (Ослободи реч), у оквиру 77.

међународног ПЕН конгреса. Програм је водио Михаило Лађевац, који је нагласио да писци различитих језика, култура, традиција, поетике и генерација овим путем враћају књижевност, као истински језик света, у јавни простор, у свакодневицу, на главни градски трг. Публику окупљену преко пута, на Тргу Републике, поздравео је председник ПЕН-а Џон Ралстон Сол, а потом је тридесетак гостију-писаца на матерњим језицима читало одломке из својих дела. Председница Српског ПЕН-а, Вида Огњеновић, прочитала је песму недавно преминулог песника Петруа Крдуа „Остатак није важан“. Пре почетка програма, на два видео-бима, приказани су видео записи о великим српским књижевницима Исидори Секулић, Црњанском, Андрићу, Пекићу, Павићу... Гости су потом на Великој сцени гледали Еурипидове „Баханткиње“.

М. Б.

ЕГОН САВИН ИЗ МАЂАРСКЕ

Нови театар из Будимпеште, чије је репертоарско

опредељење савремено читање класичне и модерне драме, приказале београдској публици у среду 12. октобра, на Великој сцени Народног позоришта, познати комад А. Н. Островског „Шума“, у режији Егона Савина. Ово гостовање је почетак

остваривања летос потписаног Протокола о сарадњи између два театра, а узвратна посета се очекује у децембру.

Р. П. Н.

С ОНЕ СТРАНЕ ЗАВЕСЕ

Акција Отворена врата Народног позоришта која је претходне сезоне освојила много симпатија, наставља се. Прву групу посетилаца заинтересованих да упознају Национални театар „с оне стране завесе“, др Милован Здравковић је у својеврсну туристичку туру кроз просторије и историју нашег најстаријег театра водио 17. септембра, чиме се ова институција од националног значаја придружила Културно-туристичкој манифестацији „Дани европске баштине“. Следећи обиласци заказани су за данас, 24. септембар, у уобичајеним терминима, од 11 и 13 сати.

Ј. С.

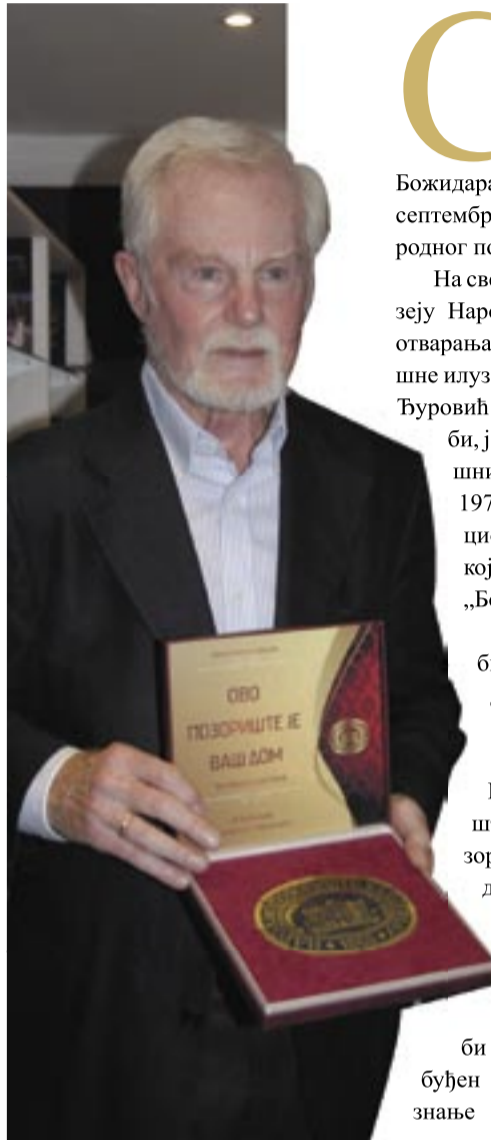
ЈЕСЕЊИ ФЕСТИВАЛИ

Драма у октобру учествује на два фестивала: „Хеда Габлер“ ће се са још четири београдске и једном ужичком представом надметати за најбољу на Позоришном фестивалу „Театар у једном дејству“ у Младеновцу, а из Зајечара ће, са Дана Зорана Радмиловића, Зоранов брк понети један од чланова великог глумачког ансамбла представе „Кањош Мацедоновић“. Да ли ће најновије остварење Народног позоришта освојити и неку од награда, знаће се по завршетку Фестивала, 21. октобра.

Ј. С.

ДЕРЕКУ ЏЕЈКОБИЈУ УРУЧЕН ПЕЧАТ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Сер, ово позориште је и ваш дом

Сер Дерек Џејкоби, познати енглески глумац, од управника Националног театра у Београду Божидара Ђуровића, у уторак 13. септембра, примио је Печат Народног позоришта.

На свечаности одржаној у Музеју Народног позоришта, уочи отварања изложбе слика „Позоришне илузије“ Предрага Таковића, Ђуровић је подсетио да је Џејкоби, један од највећих позоришних глумаца данашњице, 1974. године гостовао у Националном театру на Великој сцени у Шекспировој „Богојављенској ноћи“.

„Том приликом је добио медаљу коју чува до данашњег дана. Вечерас, у знак захвалности што је са нама, добија Печат Народног позоришта. Овде пише: ‘Ово позориште је ваш дом’. Сер, добро дошли у вашу кућу“, поручио је управник Народног позоришта.

Господин Џејкоби је рекао да је веома узбуђен и нагласио да ово признање представља за њега

изненађење. „Велика је част када вам дају признање у властитој земљи, а још већа када га добијете ван ње, посебно у земљи каква је Србија“, казао је он, а након тога је проговорио и на српском: „Много хвала“ што су присутни поздравили срдачним аплаузом.

Џејкоби је рођен 1938. године у Лондону, као једино дете у радничкој породици. Када је напунио 18 година, добио је стипендију за школовање на Кембриџу, где се бавио историјом. Паралелно, се посветио и глуми. Један је од оснивача чувеног Royal National Theatre-а. У позоришту је одиграо велики број значајних улога у представама „Хамлет“, „Отело“, „Три сестре“, „Пер Гинт“, „Сирано де Бержерак“, „Магбет“, „Ричард Трећи“...

Широј јавности познат је по улози цара Клаудија у серији „Ја, Клаудије“ која је 1976. године снимљена у продукцији телевизијске куће BBC.

За допринос драмској уметности, Џејкоби је добио чак две вишесте титуле: енглеску и данску. Сер Џејкоби тренутно борави у Србији где снима британско-италијанску телевизијску серију „Литаник, крв и челик“.

■ М. Безбрадица ■

ЈОЖЕФ НАЂ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ

Театар покрета

У Музеју Народног позоришта је 21. септембра промовисана књига „Театар покрета Јожефа Нађа“, аутора Милана Мађарева, који је анализирао Нађов креативни процес у девет његових представа насталих између 1987. и 2003. Представе су подељене у четири тематски одређена периода: „Локална митологија – ‘Пекиншка патка’ и ‘Орфејеве лествице’“, „Кањишки круг(ови) – ‘Comedia Temprio’ и ‘Анатомија звери’“, „Литерарни извори – ‘Војцек’ и ‘Стража’ и „Театар суштине – ‘Филозофи’, ‘Нема више неба’ и ‘Дневник једног непознатог’“. Ове представе, по мишљењу аутора, чине заокружени период Нађове животне и уметничке индивидуације и могу послужити као најтачнији примери за дефинисање уметничког поступка. Универзални позоришни језик, „уметност без уметности“ и принцип целокупног уметничког дела су темељни постулати Нађове ауто-

поетике. У његовој стваралачкој лабораторији, где се развија и педагошки рад, настају представе које афирмишу позориште као целокупно уметничко дело. На трагу те идеје овај велики уметник ствара свој театар покрета уместо устаљеног поимања театра заснованог на речима, или на односу реч-покрет. Нађ истражује шта је суштина, односно

есенција театра. Књигу, која има веома темељну научну апаратуру и бројне фотографије из представа, издао је Музеј позоришне уметности Војводине. На промоцији су говорили Јожеф Нађ, театаролог Јован Ђирилов, професор емеритус Светозар Рапајић, уредник издања Ивана Кочи и аутор.

Р. П. Н.

ИНТЕРВЈУ ФРАНСИС МАЛОВИК

Ноге у ваздуху, глава на земљи

Солиста балета париске *Опере* био је пуних двадесет пет година, од 1971. до 1996. године. Наступао је у балетима чувених кореографа међу којима су: *Ј. Григорович, М. Канингем, Д. Дан, Р. Вилсон, К. Макмилан, Ј. Батлер, Ј. Килијан, Р. Пети.* Сарађивао је изузетним педагозима као што су *Б. Књазев, Ж. Мајер, И. Фоска, Р. Франкети, А. Лабис.* Био је ангажован као асистент директора у Балету из Бордоа где је водио широки репертоар од *Баланшина* и *Лифара* до савремених кореографа *М. Ека, М. Бигонцетија, Ј. Килијана, Н. Дуатоа, О. Нахарина,*

као и класичан репертоар. Као *maitre de ballet* био је ангажован у *Скали* из Милана, те у *Фиренци, Дрездену, Лиону* и у више позоришта САД. Посебно издвајамо његову сарадњу са чувеним *Рудолфом Нурејевим* у чијим је историјским креацијама учествовао и са којим је много сарађивао. У оквиру *Фондације „Нурејев“*, *Франсис Маловик* има значајну функцију, потпредседник је *Друштва пријатеља Рудолфа Нурејева*, које својим сталним активностима чува сећање на једног од најчувенијих балетских уметника данашњице.

Б. К.

Нова позоришна сезона је за балетске играче Народног позоришта почела још у августу. Од првог дана имају привилегију да раде са врхунским балетским стручњаком из Париза, Франсисом Маловиком (Francis Malovik).

Наш Балет започиње сезону са врхунским педагогом. Реците нам нешто о својим утисцима о раду и нашим балетским уметницима.

Изузетно ми је драго што сте ме позвали у Београд. Поштујем начин на који функционише ваш балетски ансамбл. Нисам овде да бих судио о вашим играчима, већ сам ту да им помогнем да се усавршавају и уче. Осећам да имам довољно простора да им приђем, а и наишао сам на велики ентузијазам. Играчки век је кратак и зато не смемо губити време. Сама чињеница да је ово национална балетска компанија, обавезује нас да за-

САВКОВИЋ ПОНОВО У БЕОГРАДУ

Интернационална звезда, балетски играч и кореограф *Роналд Савковић*, поново је гост Народног позоришта, сада као кореограф. Ових дана почиње рад на поставци балета „*Александар*“, ексклузивно за наш Балет. Открива нам да се радује почетку рада и овом, пре свега, истраживачком подухвату. *Савковић* долази у Београд после великих успеха које је остварио на *Фестивалу „Мерида“* у Шпанији и после боравка у Москви, где је сарађивао звездама *Болшој театра* и *АБТ (American Ballet Theatre)*. Премијера балета „*Александар*“ је предвиђена за 15. новембар 2011. године.

Б. К.

једно идемо ка врху. Приметио сам извесну дозу збуњености у почетку, али међу играчима преовлађује жеља за новим сазнањима и то је оно што ме радује. Постоје различите школе, другачији сензибилитети, али у балетској сали инсистирам на квалитету, класичном, чистом покрету. Од тога не одступам, и зато инсистирам на понављању комбинација како би их тело усвојило, а затим и издржало напоре. Такође, тражим од играча да размишљају о сваком сегменту корака, па и најситнијем. Једино тако могу остварити врхунске резултате.

Изузетно сте посвећени играчима у балетској сали, али поседуете и велики ауторитет који испољавате на префињен начин...

У питању је интеракција. Играчи су гладни знања и покрета. Моја дужност је да им то пружим. На балетском класу не правим никакву разлику између солиста и ансамбла. Правила ва-

же за све. Преда мном су професионалци, зрели људи и тако им се и обраћам. Здрав однос је изузетно важан. На тај начин се играчи ослобађају, а када су слободни, онда се то види и на сцени.

Ваш уметнички опус је заиста импозантан. Сјајна играчка каријера, сарадња са врхунским педагозима и кореографима... Како Вам све то изгледа из ове перспективе?

Дошао сам у париску *Оперу* са двадесет година, што је већ прилично касно. Можда је то био и изванредан хендикеп, али сам у међувремену много радио са различитим кореографима и педагозима од којих ћу са великим поштовањем поменути и дивног *Бориса Књазева*. По доласку у *Оперу*, приметио сам велики број талентованих играча. Али нисам губио време на такве врсте анализа или процена, већ сам много учио, посматрао и упијао све оно што ми је било потребно за даљи развој. Такође, нисам одступао од златног правила да се ујутру будим како бих ишао на балетски клас. Нисам био звезда. Само сам са апсолутном страшћу био посвећен свом послу.

Рудолф Нурејев је то свакако приметио!

Он је био овоземаљски балетски идеал. Играо сам у великом броју његових представа. Волео ме је и имао сам срећу да ми је често давао првачке улоге. Све његове примедбе и савете сам уважавао и трудио се да их применим, не само на сцени, већ и на балетском класу. Па управо оно што је мени *Рудолф* говорио или чему ме је научио, сада ја покушавам да пренесем Вашим играчима. Сматрам изузетним богатством што ми је лично *Нурејев* давао савете везане за игру.

Занимљиво је и то да је он бирао групу талентованих, веома младих играча, са њима је радио и тако стварао балетске звезде. Умео је да препозна таленат у младим људима. *Нурејева* бескрајно поштујем. Посебно његов стил, који је био карактеристичан – чист, али специфичан покрет. Изнад свега, био је обичан човек. Поменућу и једну анегдоту. Посматрао сам га својевремено иза кулиса за време наступа у „*Успаваној лепотици*“. Наравно, био је фантастичан, што сам и коментарисао са својим саговорником. Он ме је наговарао да одем у гардеробу *Нурејеву*, после представе, и да му то кажем. Нисам имао храбрости, али сам на крају ипак отишао. Сећам се да сам ушао, а он је скидао шминку. Окренуо се према мени и ја сам му пренео своје утиске. Насмејао се и рекао: „Хвала, ја сам толико тога дао, али ми нико изравно никада ништа није рекао“. Нажалост, када се спусти завеса – уметник остаје сам.

Да ли сте још као играч планирали да се касније бавите и педагошким радом? На који начин сте постали maitre de ballet?

Искрено, плашила ме је помисао о напуштању позоришта. Неколико година пред одлазак у пензију трудио сам се да научим буквално

свако место у балетским представама које смо изводили. То ми је веома помогло у будућем педагошким раду. Морам признати да су још за време моје играчке каријере људи примећивали ту посвећеност послу, потенцијал и одговорност. Бити балет мајстор је уметност. Неопходно је прихватити индивидуалност сваког играча, проценити његове могућности и предвидети можда и оно што ни он сам не зна о себи. Треба остати отворен за нова сазнања, јер се у уметности перманентно учи. Класичан балет је жива уметност и стално се мења. Балет мајстор мора имати широке погледе и константно пратити промене. Већ сам поменуо и посвећеност, она је кључна, ја и на улици размишљам о комбинацијама, корацима... Тако, размишљам и о „*Лабудовом језеру*“, односно имам своју кореографску верзију тог балета, али још увек само на папиру и скицама.

Која је Ваша дефиниција игре?

Дефиниција не постоји. Једноставно – игра је живот. Играч је онај коме су ноге у ваздуху, а глава на земљи.

ИЗЛОЖБА СЛИКА ПРЕДРАГА ПЕЋЕ ЂАКОВИЋА

Позоришне илузије

Замислите да на једном великом екрану имате могућност истовременог посматрања паралелних догађаја. Уласком у подземни простор, у којем се – под вештачким светлом – са тог екрана емитују призори који заустављају ваш поглед, осећате да сте управо заробљени магијом слике: да сте упали у клопку медијске пројекције након које, изласком на светлост дана, остајете замишљени. Замишљеност није последица утиска који су ти призори и догађаји оставили на вас, него атмосфере догађаја којем сте управо присуствовали – догађаја посматрања у којем сте, макар нехотице и пасивно, лично учествовали. Били сте у том простору (или се још увек у њему налазите док ово читате), ваш поглед се континуирано кретао од једног до другог призора, комуницирали сте без изговорене речи са сваким од њих, ваше тело је успоставило однос са представом коју сте посматрали на слици-екрану, реаговали сте погледом на насликане фигуре, на фантоме и авете неког давно заборављеног времена. Они су се поново појавили пред вашим очима управо у тренутку док сте их посматрали.

И само тада они су постојали за вас, још једном. Не у књигама, у текстовима, на папиру драматурга са којег су оживљавани вековима у амфитеатрима широм античког света; нити на позоришним, балетским и оперским даскама са којих су се обраћали публици у великим и малим градовима од давнина; нити на телевизијским екранима чије су документарне пројекције представе архивирале сећања на привременост сценског догађаја. Не.

Овога пута они су ту, пред вашим очима, замрзнути бојом на картону и платну, у тренутку који приказују, неми и непокретни, заустављени, али ипак – живи! Сваки од догађаја у којем учествују ти фантоми и авети прошлости одвија се у границама аутономног поља слике, независно од осталих меди-

ја: мушке и женске фигуре, наге, у покрету, испреплених тела; портрети ликова у улогама музичара, владара, отпадника – сви подједнако важни у (заједничком) физичком простору изложбе и у простору менталне слике коју производе у главама посматрача; и сви заустављени у времену, замрзнути на монохромној позадини са које као да покушавају да се одвоје, да се „одлепе“ од средине која их притиска.

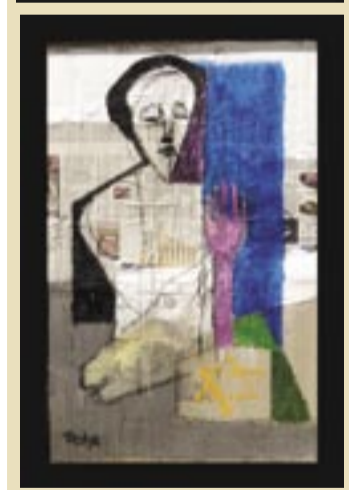
Каква је то онда средина, та монохромна позадина са које несрећни плесачи, краљеви и коцкари, желе да се отргну и да оду? Не знам.

Вероватно је много комплекснија и проблематичнија него што то делује на први поглед. Могуће је да, оптерећена „колоритом“ реторике, одаје утисак неке друге врсте оптерећености због које протагонисти тих слика показују знаке слабости и потребе да се одвоје, да побегну са места догађаја у којем учествују кривицом аутора, сликара. Утисак је сличан ономе који имате и ви, посетиоци и посматрачи изложбе, али и изван њеног контекста.

У уском архитектонском простору Музеја Народног позоришта у Београду, у одељку који је намењен привременим

изложбама, ова скученост експоната је у конструктивном дијалогу са осећајем скучености ликовних елемената на представљеним сликама; она је, такође, у дијалогу са осећајем скучености публике у средини која, реториком отворености, још увек не успева да помери границе (демократског) хоризонта којем стреми. Слична поставка у конвенционалном (галеријском и музејском) простору не би могла да произведе аутентичан призив критичког односа ових фантомских призора спрам њиховог реалног, ванвременског окружења. У драмском контексту, међутим, конструисаном и креираном на начин којим се јасно успоставља одмак од баналности свакодневице (не зато да би се од њега побегло, него да би му се посматрач вратио на један нов, промишљенији начин, који носи клицу будуће трансформације појединца – саучесника у „догађају посматрања“), слике Пеђе Ђаковића добијају стваралачку ауру која их чини посебним: ауру слике која престаје да буде само акрил на картону или на платну, и постаје конститутивни елемент атмосфере једне драмске (конструисане, „прерушене“) ситуације. То је слика која се „понаша“, која се покреће, која ћути (док се обраћа посматрачу), која нас – бекством из окружења којем припада – парадоксално уводи у неко ново, другачије окружење, у простор којем стремимо и као појединци и као друштво. Уласком у тај нов простор (пре него изласком из постојећег простора) постајемо свесни чињенице да фантоми и авети које гледамо нису другачији од нас сâмих, да смо то, у ствари, ми, такви какви јесмо, данас и овде. Разлика је само у томе да су фантоми и авети на Ђаковићевим сликама заувек заробљени на својим позадинама са којих сизифовски покушавају да се отргну, док за нас, дупликате тих фантома и авета, још увек има бар мало шансе. Ваљда...

■ Марко Стаменковић ■

Музеј Народног позоришта је сезону отворио 13. септембра, изложбом слика Предрага Пеђе Ђаковића, реномираног уметника светског гласа, носиоца бројних значајних признања међу којима су и Специјална награда за циклус слика инспирисаних прашким легендама (Прашка Академија уметности „Т. Г. Масарик“, 1995), Специјална медаља и плакета (Светски клуб Салвадора Далија, 1996), Награда „Франц Кафка“ (за серију монументалних платана под називом Прашке јеврејске приче, 1997), а чије

слике се налазе у најпрестижнијим галеријама широм Европе и Америке. „Нико нас тако добро не сагледава као уметник Ђаковић, нико тако ликовно не прати глумачке изразе као он. Загледајте се у ове слике, сигурно ћете открити неке тајне глумачког израза“, казала је, између осталог, Вида Огњеновић, отварајући ову изложбу која ће бити постављена месец дана. Р. П. Н.

ОЛИВЕРА МАРКОВИЋ (1925–2011)

Сећање на диву

Глумци најчешће одлазе током лета. Чак и они који су одавно у пензији, па и ако им околности дуго нису дозвољавале да стану пред публику. Њихов урођени и природни часовник им не дозвољава да прекину сезону... Дива нашег глумишта, Оливера Марковић, заувек нас је напустила 2. јула.

Велику љубав према театру која се распламсала још у најранијем детињству, наша Оливера је током многих деценија живљења са Талијином децом брижљиво неговала и непрекидно увећавала. На радост редитеља и колега, а нарочито публике.

Бурнију и садржајнију каријеру тешко је замислити. Прве јавне наступе имала је за време окупације, када је са групом вршњака-гимназијалаца и студената спремала и играла представе на Коларчевом универзитету а потом у једном великом празном, не зна се чијем београдском стану.

Касније постаје члан Омладинског, па Академског позоришта, затим члан Радио драме, да би 1948, на опште запрепашћење, напусти-

ла ово добро и сигурно запослење и постала студент прве генерације Позоришне академије, у класи Мате Милошевића. Већ од следеће године је члан Београдског драмског, а после краћег ангажмана у новосадском Српском народном, 1967. долази у Народно позориште у Београду и ту остаје до краја радног века. У пензију одлази 1989, али игра и даље – последњу премијеру на матичној сцени имала је 1998, кад је бриљирала у улози Маме у Макодинином комаду „Сакати Били са Инисмора“.

„Њен живот је један од најбогатијих за које знам. Одиграла је практично све што је хтела и могла, славна је и призната, људи је воле“, бележи њен син, такође велики уметник и њен чест сарадник, редитељ Горан Марковић. И она сама је често коментарисала како је више него задовољна путем који јој је усуд одредио, али који је и сама одлучно, вредно, упорно, усмеравала и крчила. „Почела сам као заводница и наиграла се таквог репертоара – од глупача и превејаних, од опајдара до дама из високог друштва. Онда сам рекла – тачка, и променила жанр. Постала сам такозвана карак-

терна глумица и пре неколико година одиграла прву улогу мајке“, коментарисала је у својој 55. години. А онда, десет година касније: „Сад сам у имиџу караконцуле. Играм оштроконђу у телевизијском ‘Бо-

Породица, пријатељи, колеге и сви поштоваоци сетиће се велике глумице Оливере Марковић и опростити се од ње 1. октобра у подне, на Великој сцени њеног, Народног позоришта у Београду.

љем животу’ и сличан роспијски лик у ‘Женском оркестру’, као и у Молијеровим ‘Ученим женама’. Сада ме публика види као матору опасницу“.

Свако ко познаје театар зна да је највећи комплимент онај који се добије од колега. Оливера их је примала у изобиљу. „Када би ме питали ко је то и шта је то велика расна глумица, рекла бих: гледајте Оливеру Марковић и одмах ћете сазнати. Оливера је богатство по величини,

по разноврсности, по вредности, по трајању, по неутаживој страсти према својој позиви, а све то обиље њено закићено је сценским шармом и женском лепотом (...) Оливера је уметник, она је звезда, она је увек на сцени глумачки догађај“ – велике речи још веће Мире Ступице. „Бог да. Или да или не да. Њој је дао у изобиљу.

Могла је да игра и овако и онако, и ово и оно. Могла је да игра све (...) Грвала је из свих топова. Била је личност, што се каже personality. Баш! Није она од себе правила личност. Била је то. Од Бога“ – део је омажа који јој је написао „класић“ Ђуза Стојиљковић.

Сваки покушај скраћивања фасцинантног списка рола које је Оливера са једнаким успехом остварила у свим медијима у којима се глумци могу огледати, бесмислен је. Закључимо зато ово сећање на Оливеру речима које је исписа-

ла Вида Огњеновић у образложењу највећег признања које српски глумац може добити, Добричиног прстена: „У стилу најбоље енглеске школе, мењала је не само маску, већ ход, гест, глас, држање, мимику и све је то радила на свој начин који се не може опонашати. Кад се сад осврнемо на све те личности које су живеле на нашим сценама видимо да Оливера Марковић није само глумица – она је читав један велики, глумачки ансамбл“.

■ Јелица Стевановић ■

ЛИЧНОСТИ БЕОГРАДСКОГ БАЛЕТА (18) / ПИШЕ МИЛИЦА ЗАЈЦЕВ

ФЕЉТОН

Две успешне каријере Лидије Пилипенко

Светлости позорнице први пут су обасјале 1955. седамнаестогодишњу Лидију Пилипенко (1938), тада још ученицу дивно обликованих ногу, меких покрета руку, љупке грациозности и темпераментног играчког нерва. Од прве своје представе, неоромантичних „Силфида“, изузетно обдарена и музикална, увек веома упорна и вредна у савлађивању класичне балетске технике, брзо се пробила у прве редове нашег Балета.

Из године у годину Лидија је марљиво радила и пред очима београдске публике стасавала у врхунску уметницу цењену не само због чистих и ефектних линија класичне игре, већ и због својервног играчког нерва, бујног темперамента и неодољивог шарма, својственог само врхунским балеринама. Техничку супериорност је стављала у службу радосног и искреног доживљавања сваке своје интерпретације, на одушевљење љубитеља њене игре и код нас и на гостовањима у иностранству. Специјализаци-

ја код Нинет де Валоа у Лондону је избрусила драги камен Лидијиног талента, па се њене главне улоге у класичном репертоару (Жизела, Зачарана лепотица, Китри, Копелија и многе друге) и данас памте по виртуозној лепоти. Веома запажене креације је дала и у представама савременијег репертоара: „Вибрације“, „Краљица острва“, „Чудесни мандарин“, „Бахчисарајска фонтана“, „Бахус и Аријадна“, „Двобој“, „Кармен“...

Уметничку вредност је постигла у

балету „Даринкин дар“ Зорана Христића у кореографији Вере Костић, у којем је дубоко осећајно и драмски изражајно одиграла трагични лик наше Мајке Храбрости. Сећајући се ове представе, једном је изјавила: „Свака представа ‘Даринкиног дара’ је била нови изазов за мене. Незаборавајући су наши наступи пред хиљадама гледалаца на Слободишту у Крушевцу или на Вуковом сабору у Тршићу, на фестивалу ‘Мермер и звуци’ у Аранђеловцу. Пажња са којом су они пратили

наше извођење драме о Даринки од Рајковца, тај мук, та свечана тишина, која је пратила сваки наш покрет, за мене су били веће признање од ма каквог бурног аплауза...“ И заиста, незаборавна је потресност њене игре у завршном делу овог балета, када је сваки трептајем свога тела, окамењеним болом на лицу, немим сузама у очима, изливала безброј хуманих осећања, својствених Даринкиној личности, која је у њеном истински доживљеном играчком извођењу имала снагу античких хероина.

Извесна жеља да „нађе себе у самој себи“ одвели су сјајну балерину на путеве кореографске уметности. Тако је после веома успешне играчке каријере почела да се интензивно бави кореографским радом у операма, оперетама, бројним мјузиклима, на телевизији, на „отвореним сценама“. А затим следи низ балета за које је написала и либрето и осмислила кореографију. Већ њен кореографски првенац „Бановић Страхиња“ донео јој је Награду за кореографију на Бијеналу југословенског балета у Љубља-

ни 1981. Од тада до данас, њене поставке годинама представљају окосницу репертоара Балета Народног позоришта: „Бановић Страхиња“ и „Јелисавета“ (1986), „Самсон и Далила“ (1989), „Васкрсење“ (1992), „Дама с камелијама“ (1993), „Љубав чаробница“ (1994), „Шехерезада“ (1994), „Жена“ (1997), „Кавез“ (1999), „Охридска легенда“ и „Песник Чајковски“ (2000), „Нечиста крв“ (2008). Готово сви ови балети веома дуго су се одржали на сцени, увек добро примљени од стране публике и веома погодни за увођење нових балетских уметника у озбиљан неокласичан репертоар. Са ансамблом СНП у Новом Саду поставила је балете „Вечити младожења“ (1986) и Избирачица (1997).

Лидија Пилипенко је у два наврата (1991–1993. и 1996–2000) била на челу београдског Балета. Поред многих других награда, поседује и ону за животно дело које додељује Удружење балетских уметника Србије, као и посебно признање за врхунски допринос националној култури Републике Србије.